

Viorel BOLDUMA*

TENTATIVE DE EMIGRARE A POPULAȚIEI DIN JUDEȚUL ISMAIL ÎN EXTREMUL ORIENT ÎN ANII 1893-1895

Emigration of the People from Ismail County to the Far East in the Years 1893-1895

Abstract: In this article, based on archive materials and published works, the author analyzes attempts to emigration of the population from the Ismail county in the Amur/Priamur region, in the years 1893-1895. The main cause of population emigration is to be identified in the demographic processes that took place in the province in the first half century, in the policy of colonization and denationalization promoted by the Russian imperial administration, in the consequences of the agrarian reform of 1868, frequent droughts, epidemics and raising taxes. The imperial authorities practically did not stand in the way of granting permission for the emigration of the population. The main condition was to comply with the circulars and regulations issued, according to which emigration was allowed.

Keywords: Bessarabia, Russian Empire, Amur, Priamur, Ussuriysk, Cahul, Ismail, Bolgrad, reform, legislation, emigration, peasants, land.

*

Formularea problemei

Din momentul anexării Basarabiei la Imperiul Rus, în 1812, interesul pentru istoria provinciei, în general, și pentru problemele majore ce țin de politica social-economică a țarismului, la periferiile naționale ale Imperiului, în special, constituie un subiect actual și necesar de cercetare.

Subiectul pus în discuție are tangență cu înțelegerea problemelor majore legate de aplicarea în Basarabia a politicii de colonizare, reformei agrare din 14 iulie 1868 și efectele ei asupra diferitor categorii de țărani din Basarabia. În acest context, vom analiza migrația populației din Basarabia în Extremul Orient, prin prisma acestor aspecte, luând ca bază documente care n-au fost puse în circuitul științific până în prezent.

---

* Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova;
boldumaviorel1974@gmail.com.

Astfel, după anexarea Basarabiei de către Imperiul Rus, o parte a populației a fost forțată să emigreze peste Prut, în Principatul Moldovei, de teama transformării țăranilor liberi în țărani iobagi¹. Situația economică a țăranilor s-a înrăutățit și mai mult odată cu implementarea politicii de colonizare, cu populație alogenă (bulgari, găgăuzi, germani, elvețieni, evrei etc.), care s-a bucurat de diverse înlesniri și privilegii din partea autorităților imperiale, la începutul secolului al XIX-lea

Problema emigrației² populației din Basarabia în Caucaz, Crimeea, nordul Mării Negre și Extremul Orient/Siberia a fost elucidată sporadic atât în literatura de specialitate din perioada țaristă³ și sovietică rusă și moldovenească⁴, cât și în literatura de specialitate din Republica Moldova după obținerea independenței⁵.

¹ D. Poștarencu, *Exodul populației peste Prut după anexarea Basarabiei la Imperiul Rus*. În: Revista de istorie a Moldovei, nr. 1-2, Chișinău, 2003, p. 93-99; V. Tomuleț, *Exodul populației din Basarabia în Moldova de peste Prut (anii 1812-1828)*. În: Revista de Istorie a Moldovei, nr. 2, Chișinău, 2012, p. 55-78.

² *Migrațiune/emigrațiune de populație* – deplasarea în masă, de pe un teritoriu pe altul, dintr-o regiune în alta, a unor popoare sau a unor grupuri de populație, determinată de diverși factori: economici, sociali, politici, confesionali etc. În legătură cu anexarea Basarabiei la imperiul Rus, pot fi delimitate mai multe tipuri de migrație: 1. migrația spontană a populației, care se petrecea în taină, fără acordul și susținerea instituțiilor guvernamentale; 2. migrația organizată, susținută de administrația imperială sau regională; 3. migrația, sau colonizarea, moșierească (В. Зеленчук, *Население Бессарабии и Поднепровья в XIX в. (Этнические и социально-демографические процессы)*, Кишинев, 1979, с. 114-115).

³ П. Батюшков, *Бессарабия. Историческое описание*, СПб., 1892, с. 15-161; П. Крушеван, *Бессарабия. Географический, исторический, статистический, экономический, этнографический, литературный справочник*. Москва, 1903, с. 41-71; Н. Лашков, *Бессарабия – к столетию присоединения к России 1812-1912 гг. Географический и историко-статистический обзор состояния края*, Кишинев, 1912, с. 2-63.

⁴ *Istoria RSS Moldovenești din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Chișinău 1984, p. 208-235; И. Анцупов, *Государственная деревня Бессарабии (1812-1870)*, Кишинев, 1966 passim; Я. Гросул, *Крестьянская реформа 1868 г. и ее особенности*. În: Ученые Записки Кишиневского Государственного Университета, т. II (Кишинев 1949), с. 79-115; Я. Гросул, *Крестьяне Бессарабии (1812-1861 гг.)*, Кишинев, 1956, с. 37-104; Я. Гросул, И. Будак, *Крестьянская реформа 60-70 годов XIX века в Бессарабии*, Кишинев, 1956, с. 92-96; Я. Гросул, И. Будак, *Очерки истории народного хозяйства Бессарабии (1861-1905)*, Кишинев, 1972, с. 330-350; В. Зеленчук, *Население Бессарабии и Поднепровья в XIX в. (Этнические и социально-демографические процессы)*, Кишинев 1979, с. 121.

⁵ N. Ciubotaru, *Fenomenul migrației țăranilor basarabeni în regiunile îndepărtate ale Rusiei în secolul XIX – încep. secolului XX*, în „Probleme ale științelor socio-umane și modernizării învățământului”, Vol. 3, Chișinău 2012, p. 58-64; I. Jarcuțchi, *Unele considerente privind migrarea țăranilor din județul Tiraspol în Siberia la finele secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, nr. 4, Chișinău 2005, p. 96-109; V. Scutelnic, *Migrațiunea țăranilor din Basarabia în Caucaz, Kuban, Siberia și Extremul Orient (a doua jumătate a secolului al XIX-lea – începutul secolului al*

În pofida acestui fapt, mai multe aspecte ale subiectului pus în discuție au continuat să rămână neelucidate (antecedentele și consecințele reformelor agrare din 1868; procesele sociale din satul basarabean după reformă; migrările populației în afara guberniei etc.), necesitând o abordare specială și detaliată, iar altele au fost cercetate tendențios și unilateral (tulburările țărănești în anii implementării reformelor agrare și în perioada post-reformă etc.), sub impactul factorilor ideologici, necesitând o reexaminare, o abordare critică și obiectivă, în baza unor noi izvoare inedite, ceea ce ne permite să punem în discuție tema dată.

Cauzele și tentative de emigrație a populației

Documentele depozitate în Arhiva Națională a Republicii Moldova (Fondul 2, *Cancelaria guvernatorului Basarabiei* și Fondul 8, *Oficiul gubernial pe probleme țărănești din Basarabia*) ne oferă posibilitatea să afirmăm că primele manifestări ale emigrației populației din Basarabia s-au produs încă în anii '40 ai secolului al XIX-lea, atunci când sunt atestate primele cereri ale populației din provincie de a emigra în Crimeea și Caucaz⁶. Asemenea cereri au urmat să parvină în anii 1860 și 1861 de la țăranii din județele Hotin, Bălți și Chișinău⁷.

Analiza documentelor edite, supuse reevaluării, și a celor inedite, de arhivă, ne permite să constatăm că odată cu aplicarea în Basarabia a reformei agrare din 14 iulie 1868, care a agravat și mai mult situația economică a țăranimii, insuficiența de pământ, dar și secetele frecvente și creșterea impozitelor, a constituit cauzele principale care au generat emigrarea populației din Basarabia în Caucaz, Crimeea, nordul Mării Negre, Extremul Orient/Siberia.

Amintim, că, în baza Regulamentului din 14 iulie 1868, suprafața lotului de împroprietărire a variat între 8 și 13,5 desetine, sau, în medie, țăranii au primit câte 7,39 desetine. Mărimea lotului depindea de așezarea geografică și fertilitatea solului. Pentru județele Hotin, Sorooca, Chișinău și Bender au fost stabilite două categorii de loturi, iar pentru județele Iași, Orhei și Akkerman – o singură categorie. Cele mai mari loturi de pământ au primit țăranii din județul Bender – 10,5-11,5 desetine⁸ și

---

XX-lea), în „Destin Românesc”, nr. 3-4, Chișinău, 2007, p. 115-132; V. Tomuleț, *Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituții, regulamente, termeni)*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Iași, 2014, passim.

⁶ Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), F. 2, inv. 1, d. 1860, f. 1-6; ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1841, f. 1-24.

⁷ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 7142, f. 6-7, 9-10.

⁸ *Desetină (desetină de stat)* – măsură a suprafeței în Rusia, egală cu 2400 de stânjeni pătrați (1,09 hectare) sau cu 240 de stânjeni în lungime și 10 în lățime. Stânjenul este egal cu 3 arșini. Un stânjen pătrat este egal cu 3 arșini în lungime, 3 arșini în lățime și 3 arșini în înălțime. Desetina ca măsură a suprafeței a fost introdusă în Basarabia după lichidarea

din județul Akkerman – 13,5 desetine, iar cele mai mici loturi (8-8,5 desetine) – țărani din județul Hotin⁹. După aplicarea reformei agrare, situația majorității țăranilor a rămas practic neschimbată, ba în unele județe s-a înrăutățit cu mult. Nu toți țărani au primit pământul potrivit legii. În general, peste 100000 țărani din Basarabia aveau cel mult câte un hectar de pământ în proprietate, 200000 de țărani dețineau câte 3,5 hectare, numai 150000 peste 8 hectare de pământ¹⁰.

Menționăm că încercări de emigrare a populației în Extremul Orient au fost și anterior. Astfel, într-un raport adresat guvernatorului Basarabiei din 23 februarie 1861 ispravnicul județului Chișinău, Botean, scria că, printre locuitorii plasei Hâncești, satele Logănești, Pulbereni, Stolniceni, Spărieți, este lansat zvonul precum că guvernul țarist îndeamnă țăranii să emigreze în Crimeea, Caucaz și în regiunea Amur. Ispravnicul menționa că acest zvon este lansat de fostul funcționar de birou Evsevi Hrșjonstovski, stabilit la Chișinău din gubernia Podolia¹¹. Totodată, un ex-funcționar rus din orașul Hotin, Kubarkin, este învinuit că instigă, prin promisiuni false, țăranii satelor Babin și Rucșin, din județul Hotin, să-și vândă averea și să emigreze în Crimeea, Amur¹².

Izvoarele confirmă că, până în anii '90 ai secolului al XIX-lea, direcția principală de emigrare a țăranilor a fost Crimeea și Caucaz, care geografic erau cele mai aproape de Basarabia¹³.

Odată cu adoptarea legii din 13 iulie 1889 *Despre migrarea locuitorilor rurali și mici-burghezilor pe pământurile domeniiale*¹⁴, procesele migraționiste din Basarabia cresc atât în intensitate, cât și se diversifică geografic, în evidență ieșind Siberia/Extremul Orient.

unităților de măsură românești – falcea, prăjina, pasul, palma etc. potrivit Regulamentului despre țărani sau agricultorii liberi în Basarabia din 24 ianuarie 1834 (V. Tomuleț, *Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituții, regulamente, termeni)*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită. Iași, 2014, p. 279).

⁹ Я. Гросул, И Будаков, *Крестьянская реформа 60-70 годов XIX века в Бессарабии*, p. 60, 198-222; V. Tomuleț, *Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituții, regulamente, termeni)*, p. 502-503; V. Scutelnic, *Regulamentul despre relațiile agrare ale țăranilor regiunii Basarabia*, în „Revista de istorie a Moldovei”, nr. 1, Chișinău 2007, p. 60-78.

¹⁰ Șt. Purici, *Istoria Basarabiei*, București, 2011, p. 104-105.

¹¹ *История Молдавии. Документы и материалы. Т. 4: Положение крестьян и общественное движение в Бессарабии (1861-1895 годы)* / Сост.: И. Г. Будаков; Под ред.: Я. Г. Гросула (отв. ред.) и др., Кишинев, 1964, p. 18-20.

¹² *Ibidem*, p. 20.

¹³ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 8633, f. 18-18 verso, 21, 45, 65-65 verso, f. 69; ANRM, F. 2, inv. 1, d. 8662, f. 16-16 verso, 44-48, 51-52; ANRM, F.8, inv. 2, d. 2087, f. 16, 20-29, 31-36.

¹⁴ *Полное собрание законов Российской империи*. (ПСЗРИ), Собр. третье. Т. IX. 1889. № 6198, СПб., 1891, с. 535-538.

Un impuls ce i-a determinat pe țărani din Basarabia să emigreze, a fost și mortalitatea înaltă din această perioadă. Anul 1892 poate fi considerat culminant în privința mortalității, în ambele medii de trai înregistrându-se 63235 de decese. Din cauza bolilor molipsitoare, au decedat 5592 de locuitori ai Basarabiei, cei mai mulți dintre care (1754 sau 31,4%, inclusiv 722 sau 41,1%, din orașe) au pierit de holeră, această molimă bătându-i din luna august până la sfârșitul anului în toate județele provinciei. La creșterea numărului de decese au contribuit și recoltele proaste din anii anteriori, care au influențat asupra situației economice a locuitorilor și au provocat, în perioada premergătoare epidemiei de holeră, slăbirea puterii vitale a populației. După dispariția unor cauze generatoare ale crizei de mortalitate, numărul deceselor, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, a fost într-o ușoară scădere. Cu o cotă mai înaltă se evidențiază în anul 1896, când au încetat din viață 52106 de persoane, cazurile de deces mai frecvente, față de anii anteriori și ulteriori, producându-se în mediul rural (44232 de oameni)¹⁵.

Legislația migraționistă

Pentru a reglementa emigrarea populației, autoritățile imperiale, în dependență de regiune, au emis un șir de regulamente.

Astfel, la 8 noiembrie 1860 a fost adoptat *Regulamentul privind popularea pământurilor aflate în posesiune din Crimeea de către imigranți străini*.

Conforma acestui Regulament, emigranții se bucurau de un șir de privilegii, printre care scutirea de serviciu militar pe viață și impozite pe un termen între 5 și 20 de ani¹⁶.

Emigrarea populației în Caucaz se realiza în conformitate cu *Regulamentul din 10 mai 1862 privind așezarea în fața de vest muntoasă caucaziană a cazacilor din Kuban și alți imigranți din Rusia*¹⁷ iar emigrația populației în districtul Cernomorsk, era reglementată prin *Regulamentul privind popularea districtului Mării Negre și gestionarea acestuia din 10 martie 1866*¹⁸.

În vederea realizării procesului de emigrare a populației în regiunea Amur și Primoria (Extremul Orient), autoritățile țariste au emis *Regulamentul privind așezarea rușilor și străinilor în regiunile Primoria și Amur ale Siberiei de Est*¹⁹. Legea respectivă, adoptată la 20 martie 1861 pentru o perioadă de 20 de ani, a fost

---

¹⁵ D. Poștarencu, *Mișcarea natural a populației basarabene în perioada țaristă*. În: *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 4, Chișinău, 2013, p. 21.

¹⁶ РСЗРИ, Собр. II, т. XXXV. 1860, отд. второе, № 36298, СПб., 1862, с. 224-226.

¹⁷ РСЗРИ, Собр. II, т. XXXVII, 1862, отд. первое, № 58256, СПб., 1865, с. 406-425.

¹⁸ РСЗРИ, Собр. II, т. XLI, 1868, отд. первое, № 45093, СПб., 1868, с. 237-241.

¹⁹ РСЗРИ, Собр. II, т. XXXVI. 1861, отд. первое, № 36928, СПб., 1863, с. 682-685.

prelungită cu anumite completări în anul 1882, pentru o perioadă de încă 10 ani²⁰, apoi în anul 1892 iar cu 10 ani²¹.

Prin urmare, scopul autorităților imperiale era de a popula și valorifica aceste pământuri anexate și a crea o bază socială solidă, formată din populație preponderentă de origine slavă, similar cum a procedat în Basarabiei, după anexarea acesteia la Rusia.

Emigrația populației din județul Ismail în regiunea Amur/Primoria/Ussuriysk

Documentele depozitate în Arhiva Națională a Republicii Moldova²², fondul 329, inventarul 3, ne oferă posibilitatea să afirmăm că, în perioada 1893-1895, un număr mare de cereri ale țăranilor de a emigra în regiunea Amur și Primoria, parvin din județele sudice ale Basarabiei – Akkerman și Ismail.

Documentele incluse în aceste dosare/fond, reprezintă corespondența dintre autoritățile țariste/centrale și funcționarii locali din Basarabia cu privire la cererile/tentative de emigrare a țăranilor, pe pământurile statului, din județele Basarabiei, inclusiv din inclusiv din județul Ismail, în Extremul Orient.

Totodată dosarele conțin listele țăranilor dornici să emigreze, starea economică a acestora, cauzele emigrării, precum și încercările autorităților locale de a reglementa acest proces.

În perioada anilor 1893-1895 în vederea emigrării în regiunea Amur s-au adresat un număr mare de locuitori ai județului Ismail, în special din orașul Cahul.

Astfel, la 2 martie 1895, Grigorie Muzâca și Timofei Gricenko, reprezentând interesele a 36 de familii (153 persoane) din orașul Cahul, au depus cerere de emigrare în regiunea Amur, din contul statului. În urma examinării cererilor, la data de 12 iulie 1895, autoritățile au dat răspuns prin care au fost respinse toate cererile, motivând că nici o cerere nu întrunește condițiile pentru emigrare, accentuând că statul nu suportă cheltuielile pentru cei dornici să emigreze²³.

Un alt grup de locuitori ai orașului Cahul, compus din 91 familii (253 persoane), reprezentați de Arsenie Odovenko, au depus la 12 aprilie 1895 cereri pentru emigrare în regiunea Amur/Primoria, Extremul Orient, din contul statului. În adresare, aceștia menționau ca se află într-o situație economică precară, fiind nevoiți să achite câte 15 ruble arenda unei desetine de pământ, s-au să dea moșierului între 2/5-2/4 din roadă. În afară de acesta, mai aveau de achitat impozitul pentru imobil – 8 ruble, pentru folosirea pășunilor: pentru o pereche de bivoli – 10 ruble; o pereche

²⁰ ПСЗРИ Собр. III, т. XXXVI. 1882, отд. третье, № 633, СПб., 1886, с. 26-27.

²¹ ПСЗРИ, Собр. III, т. II, 1892, № 8755, СПб., 1895, с. 477-478.

²² *A se vedea:* ANRM, Fondul 329, Oficiul gubernial din Basarabia.

²³ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 203, d. f. 1, 5, 6.

de cai – 10 ruble; o vacă – 5 ruble. Din aceste motive, locuitorii numai reușeau să iasă din datorii și unica salvare o vedeau în emigrarea în regiunea Amur s-au Primoria. În data de 25 aprilie 1895, autoritățile au avizat negativ și aceste cereri. Motivul era același – statul nu acoperă cheltuielile de deplasare în Extremul Orient. Emigrarea se realizează din contul celor dornici să emigreze. La fel, se menționa în răspuns, că în urma analizei stării economice a celor 91 de familii, în urma vânzării bunurilor sale, nici o familie nu poate să adune sume minimă pentru emigrare²⁴.

Același răspuns la data de 7 mai 1895 a primit și grupul compus din 22 familii (101 persoane), locuitori a orașului Cahul, reprezentați de către Maxim și Serghei Demcenko, Ivan Titov și Constantin Vronski la cererea depusă la 11 aprilie 1895²⁵

În continuare vom analiza cel mai mare grup, care la 20 noiembrie 1895, în frunte cu Vasilie și Alexandru Miron, reprezentând interesele a 105 familii (734 persoane) din orașul Cahul, s-au adresat către guvernatorul Basarabiei de a li se permite să emigreze în regiunea Amur, din contul statului. După cum remarcă autoritățile, aceasta a fost deja a 3 oară când ei se adresează cu acest demers, dar de fiecare dată fiind refuzați. Refuzul, era explicat prin faptul că în conformitate cu legislația în vigoare, țăranii trebuiau să se deplaseze în regiunea indicată pe cont propriu. Prin urmare, ca să acumuleze suma necesară de bani, ei trebuiau să-și vândă bunurile²⁶.

Drept motiv pentru emigrare, țăranii indicau în cerere lipsa acută de pământ și arenda pământului agricol foarte scumpă (12 ruble, constituind arenda unei desetine de pământ pe an). Prezintă interes faptul că în adresările țăranilor către autorități, se evidențiază faptul că o bună parte dintre ei sunt urmașii țăranilor ruși sosiți în Basarabia după anexarea acesteia de către Rusia țarista²⁷. Prin urmare, lipsa terenului agricol era resimțită și printre țăranii ruși sosiți în Basarabia. Aceasta se observă și în lista solicitanților din satul Leova, care doreau să emigreze în Extremul Orient, includea și locuitori proveniți din diverse gubernii ale Imperiului Rus : Tula, Kursk, Volânia, Smolensk, Viatka, Ryazan²⁸.

În urma analizei situației economice, din numărul de 105 familii, din orașul Cahul, autoritățile au constatat că în urma vânzării bunurilor, numai 50 de familii pot aduna suma necesară de bani pentru a putea emigra în regiunea Amur, suma minimă acceptată în această listă fiind de 380 ruble²⁹. Restul, 54 familii, au fost

---

²⁴ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 233, f. 1, 8.

²⁵ ANRM, F. 329, inv. 3, 237, f. 1, 2.

²⁶ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 210, f. 1-3.

²⁷ *Ibidem*, f. 32-38.

²⁸ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 241, f. 17-20.

²⁹ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 210, f. 46-80.

refuzate din motiv că în urma vânzării bunurilor nu pot acumula suma suficientă pentru a putea emigra³⁰.

Totodată, din lista de 105 familii, doar familia Rogozenko, deținea în proprietate privată 5 desetine de pământ în satul Moscovei. Cu toate că, în urma vânzării bunurilor, acesta putea să obțină suma necesară pentru emigrare, i-a fost refuzată examinarea cererii pe motiv că și aici se poate descurca. Celelalte, 104 familii, pentru a se putea întreține, arendau pământ la prețul de 12 ruble desetina pe an³¹.

De altfel, ispravnicul de județ, remarca faptul, că în orașul Cahul sunt scoase la vânzare peste 100 de case și puțin probabil ca țăranii să-și poate vinde bunurile la prețurile dorite, ținând cont că populația este săracă. Prin urmare le vor vinde pe sume derizorii s-au nu le vor putea vinde³².

Chiar dacă, 50 de familii au primit actele necesare pentru a putea emigra, emise de autorităților locale și cele centrale, 45 familii dintre acestea, în decursul anului 1898 au cerut să fie primite înapoi în obște, întorcând înapoi actele pentru emigrare, din motivul oficial că s-au răzgândit să plece³³. Credem însă că motivul real a fost că țăranii n-au reușit să-și vândă bunurile și exista și presiunea/piedicile din partea moșierilor locali care nu doreau să piardă brațele de muncă.

Numărul familiilor din orașul Cahul, care au emigrat în regiunea Amur, sun sistematizate în Tabelul 1.

Tabelul 1
**Lista familiilor din orașul Cahul, județul Ismail,
plecate în regiunea Amur în anul 1898***

Nr. c/o	Numele, prenumele (Componenta familiei)	Vârsta (ani)	Suma de bani obținută în urma vânzării bunurilor (în ruble)	Regiunea unde urma să emigreze
1.	Tuluk Timofei**	70	790	Amur
	Tuluk Maria	68		
	Tuluk Ivan	38		
	Tuluk Oxana	30		
	Tuluk Evghenii	12		
	Tuluk Gorpina	10		
	Tuluk Gheorghii	8		

³⁰ *Ibidem*, f. 84-85.

³¹ *Ibidem*, f. 19.

³² *Ibidem*, f. 18 verso.

³³ *Ibidem*, f. 91-174, 175-175 verso.

	Tuluk Parascovia	5		
	Tuluk Iakob	3		
	Tuluk Ecaterina	8 luni		
	Tuluk Vasilii	29		
	Tuluk Eudochia	28		
	Tuluk Natalia	4		
	Tuluk Matrona	2		
2.	Miron Alexandr	65	1085	Amur
	Miron Maria	50		
	Miron Yakim	18		
	Miron Mavra	10		
	Miron Domna	7		
	Miron Ivan	35		
	Miron Parascovia	30		
	Miron Pavel	8		
	Miron Dumitru	6		
	Miron Maria	3		
	Miron Gherasim	1		
3.	Miron Efstafii	60	450	Amur
	Miron Olga	55		
	Miron Manoil	13		
	Kipariov Daniil (ginerele lui Miron E.)	26		
	Kipariov Palaghia	24		
	Kipariov Victoria	6 luni		
4.	Lebedev Nicolae	60	775	Amur
	Lebedev Anastasia	45		
	Lebedev Ivan	22		
	Lebedev Metodii	10		
5.	Sokora Kuzima	67	550	Amur
	Sokora Macarie	28		
	Sokora Efstafii	19		
Numărul total		38	3650	Amur

* ANRM, F. 329, inv. 3, d. 210, f. 48 verso, 50, 51, 52.

** Cu **Bold** sunt indicate familiile țăranilor ce au emigrat în regiunea Amur.

Datele sistematizate în Tabelul 1 confirmă că în regiunea Amur au emigrat numai 5 familii, cu un număr de 21 de persoane mature, cu vârste cuprinse între 70 și 18 ani și 17 copii minori cu vârste între 6 luni și 12 ani.

Prin urmare, situația precară în care se aflau locuitorii orașului Cahul, îi împunea să vândă tot și să emigreze în căutarea unor condiții prielnice pentru familiile lor.

Totodată, observăm că majoritatea numelor de familie sunt de origine rusă, aceștia fiind urmașii coloniștilor ruși sosiți în aceste locuri după anexarea Basarabiei. Aceștia, din cauza insuficienței de teren agricol și măririi numărului membrilor de familie, s-au adresat să li se permită să emigreze în regiunea Amur.

Astfel, observăm că cererile de emigrare au fost depuse pe 22 noiembrie 1895, iar soluționarea lor definitivă din partea autorităților a fost în anul 1898. Acest fapt de explică prin numărul mare de solicitări parvenite din județele Basarabiei, care trebuiau analizate minuțios de autorităților centrale și locale.

După ce au primit toate actele necesare (permis de călătorie) din partea autorităților, bilete cu preț redus pentru călătorie cu trenul, unde era indicată componența familiei, aceștia urmau să parcurgă un drum lung și anevoios. Astfel, țăranii din orașul Cahul, ce alegeau calea ferată, urmau să se deplaseze pe traseul: Vulcanesti-Samara-Ufa, până la Omsk, regiunea Akmolinsk. Apoi, de acolo, urmau să ajungă la stația *Obi*, calea ferată Siberiană, de unde, pe râurile Siberiei, până la orașul Blagovescensk, regiunea Amur, parcurgând peste 10 mii verste³⁴.

Termenii acestor deplasări puteau dura de la 4-5 luni până 2-3 ani, dacă, desigur, nu se întâmpla nimic pe parcurs. Însă, nu toată lumea putea să ajungă în regiunea Amur, cineva se îmbolnăvea și rămânea pe drum, cineva murea, cineva nu a avut forța și resursele necesare de a ajunge la destinație, așa că mulți emigranți s-au stabilit în Siberia și regiunea Transbaikal³⁵.

Țăranii din toate guberniile imperiului, inclusiv și din Basarabia, care alegeau calea maritimă, urmau să se deplaseze din portul Odessa, cu vaporul până la Vladivostok, ajungând acolo în decurs de 50 de zile³⁶. Aceștia urmau să achite: pentru un matur – 90 ruble; copiii între vârsta de 2-10 ani – 45 ruble; copii care nu au împlinit vârsta de 2 ani – 22 ruble 50 copeici³⁷.

În conformitatea cu prelungirea termenului cu încă 10 ani a *Regulamentului cu privire la așezarea rușilor și străinilor în regiunea Primoria și Amur a Siberiei de Est*, adoptat la 18 iunie 1892, țăranii ajunși la destinație se bucurau de un șir de înlesniri. Ei urmau să primească 100 desetine de teren agricol de cap de familie, în folosință de la stat, pe un termen de 20 de ani cu drept de răscumpărarea la prețul de 3 ruble desetina. Noii veniți erau eliberați de toate impozitele pe un termen de 3 ani.

---

³⁴ *Ibidem*, f. 173.

³⁵ В. Редчун, *К. вопросу об особенностях переселенческой политики Российского правительства на Дальнем Востоке во второй половине XIX-века: правовой аспект*. În: *Культура и наука Дальнего Востока*, №2 (22), Хабаровск, 2017, p. 89-90.

³⁶ *Ibidem*, p. 91.

³⁷ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 210, f. 85.

În ceea ce privește satisfacerea serviciului militar, aceștia urmau să se supună normelor și rigorilor stabilite în ținutul dat, ca și localnicii³⁸. Ajunși la destinație, țărani mai puteau beneficia de un ajutor de stat în valoare de 250 de ruble pentru ași întemeia noua gospodărie³⁹.

La fel, în luna mai 1895 au mai fost acceptați pentru emigrare în regiunea Primoria, familiile mici-burghezilor Zaharia Petrov Duca (11 persoane), care în urma vânzării bunurilor sale a obținut suma de 600 ruble⁴⁰ și familia lui Ivan Onofrei Kolesnicenko (7 persoane), care a acumulat suma de 1000 ruble. Ambele familii fiind din satul Tropoclo, județul Ismail⁴¹.

Un număr mare de cereri de emigrare au mai parvenit de la țărani și din alte localități ai județului Ismail.

Numărul localităților și familiilor din județul Ismail, care au depus cereri și au fost respinse, pentru a emigra în regiunea Amur/Primoria/ Ussuriisk sunt sistematizate în Tabelul 2.

Tabelul 2

Lista localităților din județul Ismail din care locuitorii au depus cereri și au fost respinse pentru a emigra în Extremul Orient (Amur/Primoria/Ussuriysk) în anii 1893-1895*

Nr. c/o	Localitatea	Anul	Numărul de familii	Numărul de persoane	Statutul familiilor dornice să emigreze	Regiunea unde urma să emigreze
1.	Draculea	1893	10	60	Fără pământ/arendași	Primoria
2.	Cahul	1895	244	1205	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
3.	Ismail	1895	181	965	Fără pământ/arendași	Primoria /Ussuriysk
4.	Vulcănești	1895	191	980	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
5.	Cișmichioi	1895	24	140	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
6.	Borceag Alexandrovka Nouă	1895	7	36	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
7.	Coștangalia	1895	37	148	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
8.	Țâganca	1895	9	54	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
9.	Chiselița Mică	1895	14	74	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
10.	Baimaclia	1895	41	246	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria

³⁸ ПСЗПИ, Собр. III, Т. XII, 1892, № 8755, СПб, 1895, с. 478.

³⁹ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 210, f. 85 verso.

⁴⁰ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 299, f. 1-5.

⁴¹ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 300, f. 1-4.

11.	Tatar-Baurci	1895	30	130	Fără pământ/arendași	Amur
12.	Leova	1895	51	212	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
13.	Bolgrad	1895	15	66	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
14.	Chircani	1895	1	7	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
15.	Cârpești Chiosalia Mare Epureni Enichioi Lărguța, Tartaul	1895	39	210	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria
Total – 22 localități		1893/95	884	4533	Fără pământ/arendași	Amur/Primoria

* ANRM, F. 329, inv. 3, d. 60, f. 1-5; d. 203, f. 19-32; d. 204, f. 12-7; d. 210, f. 47-81; d. 211, f. 1-6, 42; d. 213, f. 1-9. d. 214, f. 1-14. d. 224, f. 3-11; d. 226, f. 1-5; d. 233, f. 3-12; d. 234, f. 1-4; d. 237, f. 14-16; d. 238, f. 1-19; d. 240, f. 8-11; d. 241, f. 1-22; d. 243, f. 1-10; d. 245, f. 1-10; d. 260, f. 1-15; d. 295, f. 1-8.

Datele tabelului confirmă că pentru a emigra în regiunea Amur/Primoria în anul 1893 au depus cereri doar 10 familii (60 persoane) din satul Draculea, iar în anul 1895 au depus 874 de familii, cu un număr de 4473 de persoane, din alte 21 localități a județului Ismail. Cele mai multe fiind din orașul Cahul, 244 familii, ce reprezintă 1205 persoane. Subliniem faptul că existau cazuri când țăranii din câteva localități, formau o listă comună (Cârpești, Enichioi, Lărguța, Epureni, Tartaul, Chiosalia Mare; Borceag, Alexandrovca Nouă).

Din tabel mai observăm că toate cererile au fost respinse de autorități, deoarece țăranii fiind fără pământ și fără bani, cereau ca statul să acopere toate cheltuielile de drum, ceea ce era interzis de *Regulamentului cu privire la așezarea rușilor și străinilor în regiunea Primoria și Amur a Siberiei de Est*, adoptat la 18 iunie 1892, care stipula că fiecare solicitant urma să ajungă pe cont propriu la destinație. Toate aceste familii, chiar vânzând bunurile sale, nu adunau suma minimă necesară pentru emigrare⁴².

De altfel, în conformitate cu circulară nr. 11 din 19 februarie 1893, emisă de către Ministerul de Interne, cei dornici să emigreze în Extremul Orient trebuiau să fie fără datorii către stat, să dețină sumă minimă de 375-475 ruble (în dependență de ruta aleasă), pentru o familie compusă din 6 persoane⁴³.

⁴² ИСЗПИ, Соф. III, Т. XII, 1892, № 8755, СІІБ, 1895, с. 477.

⁴³ ANRM, F. 329, inv. 3, d. 211, f. 54.

Concluzii

Din cele expuse, conchidem că după anexarea, în 1812, a Basarabiei la Imperiul Rus, o parte a populației a fost forțată să emigreze peste Prut, în Principatul Moldovei, de teama transformării țăranilor liberi în țărani iobagi. Situația economică a țăranilor s-a înrăutățit și mai mult odată cu implementarea politicii de colonizare și de deznaționalizare practică de autoritățile imperiale, pe parcursul primei jumătăți a secolului al XIX-lea, cu populație alogenă (ruși, ucraineni, bulgari, găgăuzi, germani, elvețieni, evrei etc.), care a beneficiat de anumite înlesniri și privilegii.

Cauza principală a emigrației populației din Basarabia, în Caucaz, Crimeea, nordul Mării Negre, Extremul Orient/Siberia urmează a fi identificată în procesele demografice care s-au produs în provincie în prima jumătate de secol, în politica de colonizare și de deznaționalizare promovată de administrația imperială rusă, în consecințele reformei agrare din 1868, secetele, epidemiile frecvente, și creșterea impozitelor.

În perioada anilor 1893-1895 au parvenit un număr mare de cereri din partea locuitorilor județului Ismail, de a emigra în regiunea Amur și Primoria, drept cauză fiind lipsa de teren agricol. Autoritățile imperiale, practic, nu puneau piedici în vederea acordării permisiunii pentru emigrarea populației. Condiția principală era să se respecte circularele și regulamentele emise, conform cărora era permisă emigrarea. Însă, necesitatea de a se deplasa la noul loc de destinație din cont propriu i-a impus pe mulți țărani să se decică de intenția dată.

Astfel, din cauza lipsei mijloacelor proprii pentru a ajunge la destinație, cu mici excepții (fuseseră acceptate doar 5 familii din orașul Cahul și 2 familii din satul Tropoclo), toate cererile au fost respinse de către autorități.